Viite: VN/26709/2026

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta asuinrakennusten väestönsuojien kunnostamiseen vuosina 2026 ja 2027

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta asuinrakennusten väestönsuojien kunnostamiseen vuosina 2026 ja 2027.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos pitää esitettyä valtionavustusasetusta kannatettavana. Avustusohjelma tukee asuinrakennusten väestönsuojien kunnossapitoa ja toimintavarmuutta sekä kannustaa väestönsuojien omistajia toteuttamaan niitä parannustoimia, joita väestönsuojien nykytilaa koskevissa selvityksissä on tunnistettu. Asetuksen tavoitteena on edistää asuinrakennusten väestönsuojien kunnostamista ja parantaa niiden käytettävyyttä.

Asetusluonnoksessa on tunnistettu väestönsuojien käytettävyyden varmistamisen kannalta keskeisiä toimenpiteitä, kuten viestiyhteyksien ja sähköteknisten järjestelyjen kehittäminen, varavoimavalmiuden parantaminen sekä esteettömyyttä koskevat ratkaisut. Pelastuslaitos pitää erityisen kannatettavana sitä, että väestönsuojien esteettömyyden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet on sisällytetty avustettaviin kohteisiin. Tämä tukee erityisryhmien tarpeiden huomioon ottamista väestönsuojien saavutettavuudessa ja käytettävyydessä.

Väestönsuojien käytettävyyden kannalta pelastuslaitos pitää perusteltuna avustusten kohdentamista myös ilmanvaihtojärjestelmien peruskorjaukseen. Asetusluonnoksessa avustus on tältä osin rajattu ennen vuotta 1971 voimassa olleiden säädösten perusteella rakennettuihin väestönsuojiin. Rajaus on perusteltu vanhempien väestönsuojien ilmanvaihtojärjestelmissä tunnistetuilla merkittävillä puutteilla ja järjestelmien teknisillä ominaisuuksilla. Myös myöhemmin rakennetuissa

väestönsuojissa voi kuitenkin esiintyä merkittäviä ilmanvaihtolaitteistojen uusimis- tai peruskorjaustarpeita esimerkiksi laitteistojen teknisen käyttöiän tai todettujen toiminnallisten puutteiden vuoksi. Pelastuslaitos esittää harkittavaksi, tulisiko avustuksen myöntämisessä rakennusajankohdan ohella voida ottaa huomioon selvityksellä osoitettu tekninen korjaustarve.

Pelastuslaitos kiinnittää lisäksi huomiota avustusohjelman toteutusaikatauluun. Asetusluonnoksen mukaan hankkeen suunnittelukustannuksia voidaan ottaa huomioon 1.9.2026 alkaen. Toimenpiteitä ei kuitenkaan saa aloittaa ennen kuin hakemus liiteasiakirjoineen on toimitettu sisäministeriölle, ja maksatusta on haettava viimeistään 30.9.2027. Kun otetaan huomioon hankkeiden suunnitteluun, kilpailuttamiseen ja toteuttamiseen tarvittava aika sekä väestönsuojien kunnostamiseen soveltuvien toimijoiden rajallinen määrä, hankkeiden tosiasiallinen toteutusaika voi jäädä lyhyeksi. Pelastuslaitos esittää, että avustusmenettelyn aikataulua ja erityisesti maksatukselle asetettua määräaikaa arvioidaan vielä siten, että käytettävissä oleva määräraha voidaan hyödyntää mahdollisimman vaikuttavasti ja tarkoituksenmukaisesti. Arvioinnissa on huomioitava, että kyseessä olevan määrärahan käyttöaika päättyy 31.12.2027.

Hyvinvointialueen pelastusviranomaiset valvovat pelastuslain mukaisesti väestönsuojien kunnossapitoa, joten avustusohjelmalla on välillisiä vaikutuksia myös pelastusviranomaisten valvonta-, ohjaus- ja neuvontatehtäviin. Väestönsuojien kunnossapitovelvoitteen lähtökohtana on, että väestönsuoja sekä sen välineet ja laitteet pidetään sellaisessa kunnossa, että väestönsuoja voidaan ottaa käyttöön 72 tunnissa. Avustushaun käynnistyminen ja kunnostushankkeiden suunnittelu voivat lisätä väestönsuojien teknisiä vaatimuksia, kunnossapitovelvoitteita ja avustettavia toimenpiteitä koskevia yhteydenottoja pelastuslaitoksiin. Pelastuslaitos pitää tämän vuoksi tärkeänä, että avustuksen hakijoille laaditaan valtakunnallisesti riittävän selkeät ja yhdenmukaiset haku- ja soveltamisohjeet.